

LR Vyriausybė
LR Finansų ministerija

Siunčiama el. paštu:
Irvkanceliarija@lr.lt
finmin@finmin.lt

Kopija: vilma.macerauskiene@finmin.lt

PASTABOS IR SIŪLYMAI DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KREDITO ADMINISTRATORIŲ IR KREDITO PIRKĖJŲ ĮSTATYMO PROJEKTO

2024 m. balandžio 19 d.

Lietuvos kreditų valdymo įmonių asociacija (toliau – **Asociacija**) teikia pastabas ir siūlymus dėl Kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatymo Nr. 23-11145(3) (toliau kartu – **KAIKPI**) projekto bei 2021 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2021/2167 dėl kredito administratorių ir kredito pirkėjų, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2014/17/ES (toliau – **NPL direktyva**) perkėlimo į nacionalinę teisę.

1. Dėl licencijos galiojimo panaikinimo sąlygų (KAIKPI 6 str. 1 d. 1 p., 3 p.)

1.1. KAIKPI 6 str. 1 d. numatomos sąlygos, kurioms esant priežiūros institucija gali nuspręsti panaikinti kredito administratoriaus licenciją. Dvi iš šių sąlygų yra siejamos su laikotarpiu, kurį kredito administratorius nevykdo tokios veiklos: jei „*kredito administratorius nepasinaudojo licencija per 12 mėnesių nuo jos išdavimo dienos*“ (6 str. 1 d. 1 p.); jei „*kredito administratorius nebevykdo kredito administravimo daugiau kaip 12 mėnesių*“ (6 str. 1 d. 3 p.). Naudojimasis licencija reiškia pačios kredito administravimo veiklos vykdymą, ir šios nuostatos įtvirtina tą patį – licencija gali būti panaikinama, jeigu kredito administratorius tokios veiklos nevykdo ilgiau nei 12 mėnesių, nepriklausomai nuo šio termino skaičiavimo pradžios momento.

1.2. Kai kredito pirkėjas ir administratorius sutampa, administravimo veiklos pradžią lemia tai, kada pirkėjui pavyks laimėti konkursą ir įsigyti portfelį, todėl per 12 mėnesių gali nutikti taip, kad subjektas neįsigis nei vieno skolų portfelio ir kredito administravimo veiklos nepradės. Be to, jei kredito administratorius pats skolų portfelio neperka, jis lygiai taip pat 12 mėnesių gali nesudaryti administravimo sutarties su kredito pirkėju, tačiau teisė vykdyti kredito administravimo veiklą dėl to neturėtų būti panaikinama. Pažymėtina, kad Lietuvoje veikia nedaug kredito įstaigų, ir jų turimų (ir galimų parduoti) neveiksnių paskolų kiekis nėra didelis. Atsižvelgiant į tai, praktikoje tokia situacija, kai per 12 mėnesių subjektas nesudaro kredito pirkimo (arba administravimo) sutarties, yra labai tikėtina ir vien tokios sąlygos buvimas neturėtų lemti licencijos praradimo.

1.3. Remiantis KAIKPI 5 str. 4 d., „*Kredito administratorius apie duomenų, kurie buvo pateikti licencijai gauti, pasikeitimus turi nedelsdamas <...> informuoti priežiūros instituciją*“. Vadinasi, priežiūros institucija po kiekvieno tokio pasikeitimo vertina, ar kredito administratorius vis dar atitinka licencijos išdavimo sąlygas. Nustačiusi, kad pasikeitus duomenims, kredito administratorius nebegali tęsti šios veiklos, priežiūros institucija gali panaikinti licenciją, remdamasi KAIKPI 6 str. 1

d. 5 p. (t. y., kai kredito administratorius „*nebeatitinka bent vieno šio įstatymo 4 straipsnyje nustatyto reikalavimo*“).

1.4. Atsižvelgiant į tai, manome, kad licencijos galiojimas neturėtų būti siejamas su laikotarpiu, kurį subjektas nevykdo kredito administravimo veiklos, jeigu kitos sąlygos, būtinos licencijai gauti (ir išlaikyti) nepasikeičia. **Siūlome panaikinti KAIKPĮ 6 str. 1 d. 1 p. ir 6 str. 1 d. 3 p.**

2. Dėl skolininko informavimo (KAIKPĮ 10 str. 1 d.)

2.1. KAIKPĮ 10 str. 1 d. numatyta, kad informacija skolininkui apie įvykusį teisių pagal neveiksnią kredito sutartį arba neveiksnius kredito sutarties perleidimą turi būti pateikiama „visais atvejais prieš pirmą reikalavimą sumokėti skolą“.

2.2. Manome, kad papildomas pranešimas tokiai informacijai, kokia yra detalizuojama KAIKPĮ 1 str. 1 d., yra perteklinis, sukeliantis papildomas administracines sąnaudas kredito pirkėjams ir (arba) administratoriams, bei ištęsiantis skolos išieškojimo procesą laike (ir, atitinkamai, dėl skaičiuojamų palūkanų sąlygojantis didėjančią mokėtiną sumą skolininkui). Manome, kad atskiras pranešimas vien tokios, išskirtinai formalios, informacijos pateikimui nėra reikalingas ir papildomos naudos nei kredito pirkėjui ar administratoriui, nei skolininkui nesuteiks. Siekdami operatyvaus skolos išieškojimo proceso, nedidinančio skolos sumos skolininkui, **siūlome patikslinti KAIKPĮ 10 str. 1 d. numatant, kad tokia informacija turėtų būti pateikiama „ne vėliau nei su pirmuoju reikalavimu sumokėti skolą“.**

3. Dėl kredito administratorių laikomų skolininkų lėšų apsaugos reikalavimų (KAIKPĮ 12 str.)

3.1. KAIKPĮ 12 str. 1 d. ir 2 d. numatomos pareigos kredito administratoriams, siekiant apsaugoti kredito pirkėjų ir skolininkų lėšas – kredito administratoriai turi tokias lėšas atskirti nuo kitų lėšų, imtis priemonių, užtikrinančių kredito pirkėjo nuosavybės teisių apsaugą, bei informuoti skolininką apie gautus mokėjimus, kurie laikomi sumokėtais kredito pirkėjui.

3.2. KAIKPĮ 18 str. numatyta, kad kredito pirkėjas pats gali vykdyti kredito administravimą, kai atitinka nustatytus reikalavimus ir iš priežiūros institucijos gauna licenciją.

3.3. Nėra aišku, kokia apimtimi KAIKPĮ 12 str. taikomas tais atvejais, kai kredito administravimą vykdo pats pirkėjas. Atsižvelgiant į tai, kad KAIKPĮ 12 str. siekiama apsaugoti kredito pirkėjo lėšas, manome, kad turėtų būti įtvirtinama išimtis, jog KAIKPĮ 12 str. nuostatos nėra taikomos tais atvejais, kai kredito administravimą vykdo pats kredito pirkėjas, atitinkantis nustatytus reikalavimus ir gavęs kredito administratoriaus licenciją, kaip tai numatyta KAIKPĮ 18 str.

3.4. KAIKPĮ projekto 12 str. 2 d. nurodyta, kad kredito administratorius, gavęs skolininko lėšų, turi patvirtinti gautas sumas, išduodamas skolininkui kvitą arba kitą įsipareigojimų įvykdymo dokumentą popieriuje ar kitoje patvariojoje laikmenoje.

3.5. Formuluoant tikslintina, kadangi nėra iki galo aišku, ar informacija skolininkui turėtų būti teikiama, gavus kiekvieną jo mokėjimą, ar visiškai įvykdžius įsipareigojimus. Atsižvelgiant į tai, **siūlome patikslinti nuostatą, numatant, kad kvitas ar kitas įsipareigojimų įvykdymo dokumentas skolininkui išduodamas tik tuo atveju, kai skolininkas pilnai įvykdo savo įsipareigojimus už skolą, įsigytą kredito pirkėjo**. Pažymėtina, kad Lietuvos banko Finansų

rinkos priežiūros tarnybos direktoriaus 2020 m. gruodžio 14 d. sprendimu Nr. V 2020/(34.3.E-3400)-419-32 patvirtintose Vartojimo kredito teikimo gairėse, Kredito davėjams nėra įtvirtinta pareiga patvirtinti kiekvieną kredito dengimo tikslu gautą sumą gautą iš kliento, išduodant jam kvitą ar kitoje patvariojoje laikmenoje. Todėl siūlome numatyti analogišką reguliavimą kredito administratorių atžvilgiu ir nesukurti papildomų prievolių, kurių neturi pati kreditą išdavusi įstaiga ir kurios sukeltų neproporcingą administracinę naštą kredito administratoriams.

4. Dėl kredito administratoriaus pareigos teikti duomenis priežiūros institucijai (KAIKPĮ 14 str.)

4.1. KAIKPĮ 14 str. numatyta kredito administratorių pareiga teikti duomenis apie administruojamas skolas priežiūros institucijai. KAIKPĮ aiškinamajame rašte numatyta, kad duomenys turėtų būti teikiami į Paskolų rizikos duomenų bazę (PRDB), siekiant užtikrinti veiksmingą kredito sistemos funkcionavimą, įskaitant kredito gavėjų galimybę laiku gauti išsamią informaciją apie jų esamų ir potencialių klientų visus skolinius įsipareigojimus, kreditų kokybę ir kitą informaciją, kurios reikia kredito rizikai tinkamai įvertinti.

4.2. Perleidus kreditoriaus teises pagal neveiksnią paskolos sutartį, reikalavimo teisės savininku (kartu – ir duomenų valdytoju) yra kredito pirkėjas. Jis, savo ruožtu, gali vykdyti kredito administravimą pats (jei gauna licenciją) arba pasitelkti kredito administratorių, sudarydamas kredito administravimo sutartį, kurioje be kita ko numato kredito administravimo aprašą, mastą ir reikalavimus kredito administratoriui (KAIKPĮ 11 str.). **Siūlome numatyti, kad kredito pirkėjas, o ne kredito administratorius, laikomas kredito (reikalavimo) teisių turėtoju ir pareiga teikti duomenis bei juos atnaujinti turėtų būti nustatoma kredito pirkėjui (su galimybe pavesti šią funkciją atlikti kredito administratoriui).**

5. Dėl kredito pirkėjo pareigų (KAIKPĮ 20 str.)

5.1. KAIKPĮ 20 str. 1 d. numatyta, kad kredito pirkėjas numatytais atvejais ir sąlygomis turi paskirti atstovą arba kredito administratorių; tačiau KAIKPĮ 18 str. numatyta, jog kredito pirkėjas gali vykdyti kredito administravimą pats, jei gauna kredito administratoriaus licenciją. Be to, KAIKPĮ 17 str. numatoma kitos valstybės narės kredito administratoriaus teisė vykdyti kredito administravimą Lietuvos Respublikoje.

5.2. Atsižvelgiant į tai, siūlome, kad KAIKPĮ 20 str. 1 d. turi būti numatoma išimtis, numatanti galimybę kredito pirkėjui neskirti kredito administratoriaus ar kito subjekto vykdyti kredito administravimą tuo atveju, jei jis pats veikia kaip kredito administratorius KAIKPĮ numatytomis sąlygomis.

6. Dėl poveikio priemonių ir baudos apskaičiavimo dydžių (KAIKPĮ 31 str.)

6.1. KAIKPĮ 31 str. numatomi maksimalūs baudų, galimų skirti už įstatymo pažeidimus, dydžiai bei apskaičiavimo kriterijai, siejami su bendrosiomis juridinio asmens metinėmis pajamomis . Kreditorių administratorių atžvilgiu, toks baudos apskaičiavimo metodas yra neteisingas ir neproporcingas.

6.2. Kredito administravimas savo esme reiškia skolos išieškojimą, o kredito administratoriai praktikoje gali būti suprantami kaip skolų išieškojimo bendrovės, kurios tuo pat metu teikia skolų išieškojimo (administravimo, tarpininkavimo) paslaugas, ir pačios perka skolų portfelius iš įvairių pardavėjų (ne tik kredito įstaigų, tačiau ir vartojimo kredito davėjų, telekomunikacijos įmonių ir t.t.). Skolų išieškojimo įmonių veikla (ir skolų išieškojimo procesas) Lietuvoje nėra reglamentuojamas, o KAIKPĮ taikomas tik ribota apimtimi – kreditoriaus teisių pagal neveiksnią kredito sutartį arba neveiksnių kredito sutarčių pirkimui ir administravimui. Vadinasi, kredito administratoriai tuo pat metu gali užsiimti ne tik veikla, kurią reglamentuoja KAIKPĮ, tačiau taip pat ir kitų (į KAIKPĮ apimtį nepatenkančių) reikalavimų pirkimu ir administravimu bei tarpininkavimo (skolų išieškojimo) paslaugų teikimu plačiam klientų ratui.

6.3. Atsižvelgiant į tai, kad KAIKPĮ bus reguliuojama (ir poveikio priemonės už pažeidimus taikomos) tik vienai skolų administravimo sričiai, nelogiška ir neteisinga, kad baudos dydžiai ir apskaičiavimas siejami su bendrosiomis juridinio asmens metinėmis pajamomis. Pvz., KAIKPĮ 30 str. 1 d. 1 p. numatoma, kad juridiniam asmeniui gali būti skiriama iki 10 procentų bendrujų metinių pajamų dydžio bauda, tačiau neatsižvelgiama į tai, kokią dalį juridinio asmens veikloje sudaro kredito administravimas. Labai tikėtina situacija, kad visos juridinio asmens metinės pajamos, gautos iš kredito administravimo veiklos, sudarys mažiau, nei galimas maksimalus baudos dydis.

6.4. Dėl šios priežasties, manome, kad KAIKPĮ numatomas baudos dydžio apskaičiavimo metodas yra neteisingas ir neproporcingas reglamentavimo sričiai. Baudos dydžiai ir apskaičiavimas kredito administratoriams turi būti siejami ne su bendrosiomis juridinio asmens metinėmis pajamomis, bet su metinėmis pajamomis, kurias juridinis asmuo gauna už kredito administravimo veiklą.

6.5. KAIKPĮ 31 str. 1 d. 2 p. numatyta, kad priežiūros institucija baudas skirti gali ir juridinio asmens vadovams bei „*kitiems fiziniams asmenims*“, tačiau įstatyme nėra detalizuojama, kokiais pagrindais fiziniam asmeniui gali būti skiriama bauda įstatymo prasme bei, kas turėtų būti laikomi „kitais fiziniais asmenimis“. **Siūlome, KAIKPĮ 31 str. 1 d. 2 p. nuostatas tikslinti.**

7. Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas (KAIKPĮ 36 str.)

7.1. KAIKPĮ projekto 36 str. 3 d. numatyta, kad „įstatymo nuostatos netaikomos kreditoriaus teisių pagal kredito sutartį ar kredito sutarčių, perleistų iki 2024 m. gegužės 31 d., administravimui“. Tačiau KAIKPĮ 36 str. 4 d. numatyta, kad „Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys, iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos pradėję vykdyti kredito administravimą ir po šio įstatymo įsigaliojimo dienos toliau ketinantys vykdyti šią veiklą, privalo ne vėliau kaip iki 2024 m. liepos 30 d. šio įstatymo nustatyta tvarka gauti licenciją.“

7.2. Iš minėtų nuostatų nėra aišku, ar kredito sutarčių, perleistų iki 2024 m. gegužės 31 d., administravimą galima tęsti ir po įstatymo įsigaliojimo, remiantis 36 str. 3 d., ar vis dėlto būtina nustatyta tvarka gauti licenciją, remiantis 36 str. 4 d. Siūlome, kad įstatymo nuostatos neturėtų būti taikomos kreditoriaus teisių pagal kredito sutartį ar kredito sutarčių, perleistų iki įstatymo įsigaliojimo, pirkimui ir administravimui – t.y., juridiniai asmenys turėtų teisę tęsti kredito administravimą, jeigu jis buvo pradėtas iki įstatymo įsigaliojimo dienos.

7.3. Šiuo metu numatomas laiko tarpas tarp įstatymo įsigaliojimo ir priežiūros institucijos pareigos priimti įgyvendinamuosius teisės aktus, iš vienos pusės, ir kredito administratorių pareigos gauti

licenciją, iš kitos, yra neproporcingai trumpas. Remiantis KAIKPĮ 5 str., priežiūros institucija, gavusi prašymą išduoti licenciją, 1) per 45 dienas įvertina, ar pateikti visi reikalingi duomenys ir dokumentacija, ir 2) per 90 dienų nuo šio momento priima sprendimą dėl licencijos išdavimo. Pagal KAIKPĮ 36 str., juridiniai asmenys, siekiantys vykdyti kredito administravimą, turi vos per 2 mėnesius nuo įstatymo įsigaliojimo dienos įgyti licenciją. Dar daugiau – priežiūros institucijai ir LR Vyriausybei numatomas terminas priimti įgyvendinamuosius teisės aktus iki pat įstatymo įsigaliojimo dienos, o neturint tokių poįstatyminių teisės aktų, juridiniai asmenys negali žinoti, kokius tiksliai dokumentus ir informaciją turės pateikti su paraiška licencijai gauti. Atsižvelgiant į tai, praktinis pareigos įgyti licenciją įgyvendinimas nustatytais terminais bus neįmanomas.

7.4. Siūlome, kad terminas juridiniams asmenims gauti kredito administratoriaus licenciją turi būti numatomas protingas ir apskaičiuotas taip, kad jį būtų galima įgyvendinti ir nepertraukiamai vykdyti pradėtą veiklą. Bet kuriuo atveju, terminas gauti licenciją turėtų būti ne trumpesnis nei 6 mėn. nuo priežiūros institucijos ir LR Vyriausybės pareigos priimti įgyvendinamuosius teisės aktus įgyvendinimo termino.

Lietuvos kreditų valdymo įmonių asociacijos vadovas Marius Šlepetis